

Loov Euroopa programm
Kultuur on toonud
Eestisse üle 300 000 euro.
Loe lk 5

15 aastaga on jagatud
Eesti filmivaldkonnale
toetusi ligi kuue miljoni
euro eest. **Loe lk 8**

NR 11 TALV 2017 Loov Eesti

Ajaleht on välja antud Euroopa Liidu struktuuritoetuste ja EL-i programmi Loov Euroopa toel.

PESA+ EKSA HABITAREL » LOE LK 3

Murrame läbi – Põhjamaade disaini lavale

Eva Leemet,
LOOV EESTI TEGEVJUHT

Soomlased on disainiusku. Läbi aja on neid koolitanud nii Alvar Aalto kui ka Marimekko, rääkimata praegustest staaridest. Soome riigi üks kroonijuveel on Habitare – interjööri-, disaini- ja mööblimes, mis sai alguse juba 1970. aastal. Septembri teisel nädalal said kõik disainigurud kokku Helsingis ja kogu selle melu keskmes oli ka Loov Eesti koos neljateistkümne disainiettevõttega.

„Tore, et olete välja murdnud Põhjamaade disaini lavale,“ tunnustas üks Eesti nimekas külaskäija. Tal on õigus. Põhjamaade disain on kaubamärk, mida tuntakse kogu maailmas. Seega, mis võiks olla veel parem, kui selle veduri tuules avada uksi Soomest Jaapanini.

Habitare katuse all toimus ka Nordic Buzz, mis on pop-up-väljapanek Taani, Rootsi, Soome ja Eesti disaineritelt. Nordic Buzz sai teoks juba kolmandat korda.

Kui Taani ja Rootsi disaineritele ei ole Soome turg ehk esimene valik, siis enamik Eesti ettevõtteid teeb oma esimesed sammud välisurule just naaberriigis.

Eksamiks Nordic Buzz

Loov Eesti on koostöös Marketingi Instituudiga korraldanud kaks aastat ekspordiprogrammi PESA+, kus lisaks koolitusele ja praktilistele töötubadele on olulisel kohal rahvusvaheline mentorprogramm ning eksamikujunenud just rahvusvahelisel messil osalemine.

Ettevalmistused algasid seega juba veebruaris. Woolish Knitting, Koosdisain, UNIKA Cardboard Trees, SIKSAK ja Tie&Apron

Woolish Knitting Habitarel. Nende kudumid meeldisid soomlastele väga.

lābisid viiekuulise koolitus- ja mentorprogrammi.

„Programmi algus oli väga hea meeldetuletus esimestest samumudest välisturu suunas, lõpetades eksamiga Nordic Buzzil. Välismessile lähed müüma, kuid tähtis on ka tunnetada turgu, saada aru sortimendist, mis kohapeal toimib, ning hinnapunkti. Soome turg on üks esimene, kuhu võiks katsetama minna. Programmis osalemine oli väga õige ja hea samm. Nüüd hakkad veel suuremaid samme tegema,“ on Eigo Siimu Woolishist lootusriikas.

Maikuu liitus meiega veel üheksa ettevõtet – Annike Laigo, Lucky Laika, Sofable, NufNuf, Mokoko, Tanel Veenre Jewellery, Pillow & Pillow, Upstairs shop,

Piret Kändler Ceramics – ja siis läks lahti messiks ettevalmistus, mis hõlmas koolitusi Soome turu hinnastamispoliitikat, messisiboksi disainist ja väljapanekust, messikäitumisest jne.

Kogu suve töötasime ühtse meeskonnana, kus Loov Eesti tegeles tehnilise korralduse, Marketingi Instituut koolituste ning ettevõtjad oma väljapanekute ettevalmistamisega.

Praegu saame kinnitada, et meie kõigi töö kandis vilja.

Viis päeva Helsingis pakkus meile ligi 55 000 messikülastajat, hulgaliselt ärikontakte, koostööpartnereid ja positiivseid emotsioone.

Tanel Veenre enda omanimelise ehtebrändi vikerkaarevärvilise väljapanekuga hindas kõige

kõrgemalt just disainerite omavahelist võrgustumist. Eestis ju ka ei toimu eriti sagedasti kohtumisi, kus rääkida ja arutleda disaineri ning ettevõtja tegevuste üle.

Tunnustus Mokoko Labsile

Soomlaste äratundmisrõõm Eesti disaini kohates oli siiras. Nii mitmedki olid meie disainerite tooteid varem näinud ja Tallinnast ostnud, nüüd täiendati kollektsioone või lasti endid lummata millestki uuest.

Paljuski on soomlaste eelistused ja maitse sarnased eestlastele. Hinnatakse naturaalseid materjale, puhast ja kvaliteetset teostust ning nii said tõelisteks müügihiiti-

deks Koosdisaini linased kodutekstiilid, Woolishi villased pleedid, Piret Kändleri keraamika, Lucky Laika isikupärase illustratsiooniga sisustustooted, Annike Laigo põhjamaaisest minimalismist kantud disainielemendid ja nutika lahendusega lipspõll, mis sai läbi müüdü juba messi teisel päeval.

Ettevõtjad tegid oma tööd väga hästi ja märkimisväärne müügikäive andis kinnitust, et ollakse õigel teel. Kogu messi vältel pakuti osalistele ka mentortuge, mida ettevõtjad väga kõrgelt hindasid.

„Kõik põhiasjad olid professionaalselt organiseeritud ja saime keskenduda oma asjale. Meil vedas kõige!“ märkis Anu Rajamäe Koosdisainist.

Väga rahule jäi ka Tarieli Lipartia Lucky Laikast. „Lisaks logistilisele toele toodi meie juurde inimesi, kes võiksid toodetest huvitatud olla ning loodi kontakte, pandi kõiges õlg alla. Sain teada, kuidas asjad käivad,“ lausus ta.

Nordic Buzz oli kogu Habitare jaoks nagu kirss tordil. Uued, värsked, innovaatilised disainibrändid, millest enamik teeb alles esimesi maailmavallutusklikke samme, täiendasid üksteist ja pakkusid messikülastajatele hulgaliselt emotsioone.

Nordic Buzz andis välja ka kõige jätkusuutlikuma ja suurima äripotentsiaaliga disainiettevõtte tiitli. Sel korral pärjati tiitliga Eesti nahkaksessuaaride bränd Mokoko Labs. Auhinnaks andis Habitare välja tasuta eksponeerimisala järgmise aasta messil. Palju õnne veel kord nii Mokokole kui ka kõigile teistele, sest eesmärgid said täidetud ja võitjate päralt on tulevik.

Loov Eesti hoiab endiselt oma toetavat pilku kõigil meie programmide vilistlastel ja PESA+ programmi ukseid on juba avatud uutele tulijatele.

Seiklus algab uuest!

PARIMAD PALAD

Indrek Maripuu:
kui oled oma äri arendamisega jõudnud punkti, kus sa pole varem olnud, kulub teiste omasugustega asjade arutamise marjaks ära. **LK 2**

Rahvusvahelistest projektidest saadud hindamatu kogemus aitab Loov Eesti tegemistes ka edaspidi. **LK 4**

Juhtkiri

Kirev nagu vikerkaar

Tänavune aasta on olnud kirev nagu vikerkaar. Loov Eesti jõudis paljudesse kohtadesse nii geograafiliselt kui ka oma tegevusvaldkonda laiendades.

Rahvusvahelistumine on märksõna, mis iseloomustab meie aastat. Siia kuuluvad loomemajanduse ja loomeettevõtluse arendamise toetamine Gruusias ja Iisraelis ning üleeuroopalise loomeettevõtete rahvusvahelistumise toetusplatvormi arendamine projektis Erasmus+, mida veavad itaallased.

Kõigi nende projektide juures on hindamatu väärtusega kogemus, mille oleme saanud koostööst suurepärase partneritega. Loodud kontaktid ja saadud kogemused on kapital, mis jääb meiega ning mis loob lisaväärtust Loov Eesti tegemistele ka edaspidi.

Piirideülene on ka ettevõtluskonkursi Creative Business Cup (CBC) võrgustik ja koostööplatvorm, millega on sel aastal liitunud juba 63 riiki üle maailma.

Loov Eesti on CBC esindaja alates 2012. aastast. Hästi sujunud koostöö on meist kasvatanud CBC saadiku, kes toetab ja innustab uusi riike liituma ning aitab korraldada ka kohapealseid võistlusi. Nii oleme juba kaks aastat toetanud Gruusia ettevõtluskonkursi. 2016. aastal korraldasime konkursi Rootsis ja sel aastal leidsime sobiva esindaja CBC-le Valgevenes.

Meile endile oli uus väljakutse CBC alamkonkursi, üleeuroopalise eGovernance Solutionsi korraldamine. Konkursi eesmärk oli innustada innovatsiooni ja teenusedisaini rakendamist avalikes teenustes ning aidata ületada silmnähtavat lõhet avaliku sektori ja start-up-ettevõtete vahel. Konkursi saame lugeda igati õnnestunuks ning küllap on see paratamatus, et finaalis olid viiest ideest neli Eesti päritolu. Soovime võitjale, PSII meeskonnale, rahvusvahelist edul!

Rahvusvahelisele koostööle on suunatud ka meie Loova Euroopa Kultuuripunkti töö. See hooaeg on olnud väga edukas, taotlemise edukusprotsent oli rekordiline 36,84% ja oma ideede elluviimiseks sai toetust seitse organisatsiooni.

Muidugi on meie tegemistes äärmiselt olulisel kohal meie oma loomeettevõtlus. Kaks aastat piirkondades loomemajandust ja loomeettevõtlust arendanud programm Loov Eesti+Maa sai järje. Septembris startisime uue laiendatud koostööpartnerite võrgustikuga. Programm ulatub Saaremaast ja Hiiuimaast Ida-Virumaani ning Lõuna-Eesti kupliteni. Katmata ei jää Järvamaa, Raplamaa ega Läänemaa. Oleme siiralt tänulikud oma partneritele, kes soovisid projektis jätkata ja tervitame uusi tulijaid.

Kogu programmi Loov Eesti+Maa selgrooks on veebipõhine arendusprogramm PESA. Programmi vilistlaste edulood kõnelevad endi eest ja arvukas taotluste hulk näitab, et sellises formaadis toetusprogrammi vajatakse. Edukalt on käivitunud ka ekspordiprogramm PESA+, mis on praeguseks kogunud 14 vilistlaste ettevõtet. PESA+ rahvusvahelise koolitus- ja mentorprogrammi kokkuvõtteks ehk eksamik, nagu ütlevad ettevõtjad, on rahvusvahelisel messil osalemine. Viimane, kõige värskem kogemus on saadud septembrikuus Helsingis toimunud Habitarelt. Praegu võime julgelt kinnitada, et enamik messil osalenud neljateistkümnest ettevõttest avas endile müügikanali Soome turul. Veelgi enam, vähemalt kaks ettevõtet said ekspordikontaktid Jaapanisse. Oleme nende ettevõtete saavutatu üle rõõmsad ja uhked. Uus PESA+ programm startib juba uue aasta algul.

Eva Leemet, Loov Eesti tegevjuht

Kui teil tekkis soov koos Loov Eestiga oma ettevõtet arendada, siis hoiame meie tegemistel silm peal sotsiaalmeedia või igakuise uudiskirja kaudu. Loov Eesti ootab sind!

Loov Eesti leht

Peatoimetaja: Tiiu Allikmäe
Väljaandja: Loov Eesti, Põhja pst 27a, Tallinn
Tegevjuht: Eva Leemet
Tel: 501 2558
info@looveesti.ee
www.looveesti.ee

Ajalehe kujundas AS Ekspress Meedia.

Artiklite kirjutamisel oli abiks vabakutseline ajakirjanik Kairi Oja.

www.looveesti.ee

Loov Eesti+Maa avas hooaja

Merilin Laager
LOOV EESTI+MAA
PROJEKTIJUHT

Loov Eesti+Maa programmi kaheksa piirkondlikku koostööpartnerit osales kahepäevasel loomemajanduse Akadeemial, mis koosnes kogemusreisist Tallinna tähtsamatesse valdkondlikesse keskustesse ning Ragnar Siili juhitud loomemajanduse meistriklassist. Esimese päeva sisse mahtus ka kaheksakuulise, suuremalt jaolt veebipõhise toote- ja teenusearendusprogrammi PESA kuuenda lennu pidulik avamine Eesti Rahvusraamatukogus.

Meie partnerid – Järvamaa Arenduskeskus, Hiiu- ja Saaremaa Arenduskeskus Tuuru, Läänemaa Käsitöö Liit, Väärt Raplamaa Toode, Ida-Viru Loomemajanduskeskus, Saaremaa Loomemaja, Lõuna-Eesti Turism ja Loovusait – tutvusid Tallinnas loomemajanduse ja loomemajanduse vilistlaste tööga.

Samal ajal, kui Loov Eesti ja koostööpartnerid mööda linna seiklesid ja ennast loomeettevõtluse teemadel harisid ning õppekõlastusi tegid, pidi žürii jõudma üksmeelele, keda kaheksakuulise

Foto: Loov Eesti

Rahvusvaheline ekspert Ragnar Siil aitas kuulajatel loomemajandust lahti mõtestada.

lisse veebipõhisesse arendusprogrammi PESA vastu võtta.

Kokku esitati 40 avaldust, kuid esialgse plaani kohaselt tuli välja valida 20 ettevõtjat. Sooviavaldajate kõrge taseme tõttu otsustati neid siiski vastu võtta 25. Loov Eestil on hea meel, et nii palju tublisid ja säravaid ettevõtjaid soovib areneda ja ennast arendada.

„PESA programmi alustavat lendu iseloomustab ideede mitmekesisus ja piirkondlik ulatus. Tähtis on, et ettevõttel oleks turukõlblik idee ja võimekas meeskond, siis on programmist ettevõttele maksimaalselt kasu,“ sõnas Loov Eesti tegevjuht Eva Leemet.

Koolituspäeva teisel poolel keskenduti intellektuaalomandi

teemadele. Esines advokaat Pirjo Jha (PwC Legal), kes on spetsialiseerunud just nende küsimuste lahendamisele. Intellektuaalomandiga seotu võib esialgu tunduda küll alustavale ettevõtjale keeruline ja raskesti hoomatav, kuid on äärmiselt vajalik teema. Loomeettevõtluse päeva lõpetas Anu-Mall Naarits Marketingi Instituudist loenguga turundusest.

Avameelselt loomemajandusest

Loomeettevõtluse Akadeemia teine päev tõi Tallinnasse Creativity Labi asutaja ja juhtivpartneri Ragnar Siili, kes on rahvusvaheliselt tunnustatud kultuuripoliitika ja loomemajanduse ekspert. Ta on

viinud läbi projekte ja koolitusi, teinud ettekandeid ning nõustanud valitsusi ja kultuuriorganisatsioone enam kui 25 riigis nii Euroopas, Aasias kui ka Aafrikas.

„Loomemajandus on majandusharu, mis rõhub meie emotsioonidele. Kultuuris osalemine ja innovatsioonivõimekus on korrelatsioonis üksikisiku ja riigi tasandil. Loomeettevõtete ärimudeli edukuse prognoosimine ei ole vähem ettearvamatu kui mistahes teise majandusharu ärimudeli õnnestumise prognoosimine,“ rääkis maailma kõige kiiremini arenevast majandusharust loomemajanduse tippspetsialist Ragnar Siil. „Oluline on vaadata loomemajandusega seotut tervikuna, mitte läheneda sellele kui silotornidele, nähes üksnes kulu, seostamata seda teises tornis tekkiva tuluga,“ selgitas Ragnar oma värvika ja inspireeriva kõnega, tehes ettepanekuid ja pakkudes lahendusi Loov Eesti partneritele üle terve Eesti.

Kokkuvõtvalt võib öelda, et kaks päeva loomemajanduse valdkonna parimatega pakkus inspiratsiooni ja mõttekäike, mis aitavad maapiirkondade loomemajanduskeskustes nõu ja jõuga toeks olla kõigile uutele ettevõtjatele.

Loe pikemalt looveesti.ee

Mis asi on TIKK ja kellele on see suunatud?

TIKK ehk Tegusa Inimese Kogemus Käivitab on Loovusaida välja mõeldud ja käivitatud uudne võrgustumisformaad ettevõtjatele. Lähtekoht on lihtne – kui oled oma äri arendamisega jõudnud punkti, kus sa pole varem olnud, klub teiste omasuguste asjade arutamine marjaks ära. Kuulad teisi, mõtled, mida sina nende asemel teeksid, kuulad, mida nemad sinu asemel teeksid, ning hakkad oma asju selgema pilguga vaatama. TIKK-i ellukutsujat Indrek Maripuu küsitles Tiiu Allikmäe.

Mis lugusid siis räägitakse? Räägi lugejatele mõni vahva lugu, mida TIKK-il kuulsid.

Kui Ōsel Foodsi meeskond aastaid tagasi Aura brändi all vee müümise ideed mõlgutama hakkas, läksid nad välismaal poodi otsima, milline vesi ja miks nende silma jääb. Eestlastele, kes teadsid raudkindlalt, et vett müüakse läbipaistvas pudelis, torkas riiulil eelkõige aga silma sinist värvi pudelis vesi. „Oli omajagu vaevalt, et tagasi Eestisse jõudes umbusklike kolleegide veenda, et uue vee turule toomine sinises pudelis võiks olla mõistlik,“ meenutas Kuldar Leis esimesel Loovusaida võrgustumisüritusel käesoleva aasta kevadel.

Foto: Indrek Maripuu

TIKK toimub vabas õhkkonnas, ka esinejad istusid osalejate seas ja vestlesid, mitte ei näidanud uhkeid slideid.

Selliseid lugusid ja kogemusi jagati kevadsuvel aias veel mitmeid teisigi – jutuks oli nii ajakirja Director kui ka Pärnu Konverentside lansseerimised ja hinnakujundused, ettevõtete müümise ideed ning pankrotid.

Tuleme korraks formaadi juurde tagasi – ütlesid, et see on uudne. Milles uudsus seisneb?

Me arvame, et see on uudne, pole sellist formaati kohanud. Aga ega uudsus olnud eesmärk omaette. Meie mõte oli lihtne – metoodiliselt üles ehitatud õhtu annab kõigile võimaluse nii kuulata kui ka rääkida.

TIKK-i formaat on imelihtne – ligi 3–4-tunnine kohtumine meie

studios, kus osalevad ettevõtjad, kellel on töös mingi tootearenduslik projekt või uue toote lansseerimine.

Üks TIKK-i õhtu koosnes kolmes osast.

Esiteks eduka juhi soovitusel. Kutsusime alati kaasa mõtlema ettevõtja, kes on midagi märkimisväärset saavutanud. Rääkimas käisid Kuldar Leis, Aavo Kokk ning Kaido ja Liane Mäesalu.

Teiseks kogemuste ajast. See oli metoodiline arutelu väikestes gruppides, kus osalejad andsid teineteisele nõu.

Kolmandaks osaks oli tikutu-lega otsitud inspireeriv esineja. Õhtu lõpetas silmaringi loengtöö, kuhu kutsusime inimese, kes on oma ala tõeline fänn – tut-

vusime nii maailma käsitööõlle kui ka siidri äriaga.

Osalejate arvu me suureks ei aja – eesmärk on pigem klubiline õhustik, kus vesteldakse ja jõutakse üksteise asjades kaasa mõelda.

Miks te seda teete?

Tegelikult just nende lugude kuulamiseks ja jagamiseks. Usume, et lood aitavad ettevõtjatel oma asjadele uut hoogu anda ning leida ise innustust edasi minna.

Kas see oli ühekordne asi või on oodata järgmisi ka?

Tegime seda kevadsuvel kolm korda, tagasiside oli positiivne ja nüüd plaanime jätkata.

Uue hooaja programm on koostamisel ning sellega kursis olemiseks tasub aeg-ajalt pilku heita meie kodulehele: loovusait.ee/studio/tikk.

Mida tahaksid veel lisada?

Kui lugejale tundub TIKK-i formaat põnev ja ta tahab seda oma piirkonnas rakendada, siis meie ainult rõõmustame – lubame seda loomulikult tasuta teha ning aitame oma kogemusega kaasa. Nii, et kel huvi, võtku ühendust – jagame nippe ja töövahendeid, et saaks selle paremini tööle panna!

Lipspõll tugevdab PESA+ kaasabil ekspordistrateegiat

Isevärki disainitoodete – lipspõlled – tootmise, turustamise ja müügiga tegelev osahing Tie&Apron osales PESA+ ekspordiprojektis eesmärgiga saada uut tuult ettevõtte ekspordi arengusse. Vaatamata varasemale ekspordikogemusele puudus ettevõttel selgem ekspordistrateegia.

„Head ideed sünnivad enamasti ajurünnaku tulemusena, eesmärgiga leida lahendus mõnele olulisele probleemile. Kuid vahel sünnivad ideed ootamatult, igapäevastundmuste keerises. Lähteülesande ja otsese ettevalmistuseta,” räägib toote looja, disainer ja ettevõtte Tie&Apron juhatuse liige Andres Labi. „Lipspõll on üks

sellistest – ühe vahva sünnipäeva-peo käigus tekkinud mõtteväljatuse tulemus.”

Lipspõlle olemus on Labi sõnul lihtne – see oleval hea alternatiiv ettekandjate seas laialt levinud põlle ja lipsu kombinatsioonile, hoidmaks ära lipsu ootamatut sulpsamist supi sisse.

„Lips on võimas sümbol, kuid sisuliselt on see üks paljudest sõlme sidumise viisidest. Nähes peo pere-meest põll ja lips ees toite serveerimas, tekkis küsimus: kui põll ja lips on samaaegselt kaelas, miks mitte need omavahel kokku liita,” meenutab Labi lipspõlle sünnilugu.

Kohe tekkis ahvatlus üks sääranne toode valmis teha. „Juhtumisi oli käimas konkurss „Meeste asi”. Lipspõll sobis kenasti teemasse ja oh üllatust – idee pälvis

auväärse koha äramärgitud tööde seas. Tagantjärele polnud kõige määravam küll aukiri, vaid avalik tähelepanu ning tellimuste tuly, mis konkursiga kaasnes,” räägib Labi.

Välisturule, välisturule

Tie&Apron on esimestest tellimustest alates tegelenud aktiivselt nii tootearenduse, pildil püsimise kui ka toimiva müügivõrgustiku väljatöötamisega.

Kuna lipspõll on nišitood, sai Labi sõnul küllaltki ruttu selgeks, et ainuke viis ettevõtte arenguks on viia toode välisturgudele. Ettevõtte sattumine PESA+ programmi oli esialgu kauniste juhuslik, ent samas vägagi loogiline jätk firma ekspordi arendamise püüdlustes.

„Kuigi programmiga liitumisel oli ettevõttel juba teatav n-ö välismaakogemus – nii arvukate edasi-müüjate kui ka agentide kujul – puudus tegevuses selgem strateegia,” märgib Labi.

Just oskus sõnastada ja korras-tada eesmärgid konkreetseks tegevuskavaks on tema ütlust mööda see, mis sündis PESA+ koostiste tulemusena.

„Ja ei saa üle ega ümber terminist *networking*, mis kohati tundub olevat üks tähtsamaid tegureid edu saavutamisel. Oma kogemuste jagamine teiste sarnaste disainiettevõtjatega oli äärmiselt kasulik,” leiab Labi ja lisab, et kindlasti on tark õppida ka teiste kogemustest.

Väärika punkti õpitule pani osalemine Habitare messil Nordic Buzzi alal.

Foto: Tie&Apron

Lipspõll ühendab nutikalt lipsu ja põlle.

Jõulud + taaskasutus = nutikad ökokuused Handle With Care

Kõigile nendele, kel pole võimalust või soovi pühadeks päris kuuske koju tuua, on sirgunud pisut isevärki, ent samas loodus-sõbralik lahendus – taaskasutatud papist jõulukuusk.

Disainer Kristi Tammingu algatatud ja loodud omanäolise ökoprojekti puhul on mõeldud nii keskkonnale kui ka tarbija mugavusele, luues alternatiivi elusale kuusepuule, mis võiks disaineri arvates jääda metsa kasvama.

„Leidub palju neid, kes ei saa päris kuuske tuppa tuua. Põhjuseid on erinevaid – olgu selleks siis allergia, lemmikloomad või ka lihtsalt mugavus,” selgitab Tamming, miks võib tekkida vajadus asendada elus kuusk alternatiivse puuga.

„Meie jõulukuusk on ruumi- ja

Foto: Loov Eesti

Tänu Kristi Tammingu ökokuuskedele on palju päris kuuski metsa kasvama jäänud.

loodussäästlik, sest see on valmistatud täielikult taaskasutatud materjalidest ning võtab lahtivõetuna väga vähe ruumi. Mis kõige tähtsam – see ei aja okkaid ja on täiesti kassikindel,” räägib Tamming.

Kuuski on erineva kõrguse ja värviga ning neid on lihtne kokku panna. Kokkupandavat kuuske on võimalik kasutada järjest päris mitmetel jõuludel.

Pappi jäi üle

Kuuskedega tegelemine sai alguse juba mõned aastad tagasi ühe ürituse dekoratsioonide jaoks materjali otsides.

„Dekoratsioonidest jäid üle mõned lehed tugevat seitsmekihilist pappi ja otsustasin need jäägid kuidagi ära kasutada,” meenutab ta. „Kuna jõulud olid tulemas, oma koju me päris kuuske tuua ei tahtnud ja plastmassist variant ka ei

sobinud, siis nii see esimene pappkuusk sündiski.”

Pärast seda soovisid samasugust ka mitmed sõbrad ning sealt edasi on asi hoogsalt edenenud – praegu tellitakse kuuski juba üle maailma.

PESA+ programmiga liitus Tamming just seetõttu, et suurem osa tooteid läheb ekspordiks ja vajaduse valdkonda paremini tunda on suur. Meeskonnas on praeguseks kaks inimest, hooajal on lisaks paar abilist.

„Projekt edeneb hästi – jõulukuuskede hooaeg algas vahetult pärast Pesa+ programmi lõpus toimunud Nordic Buzzi messil osalemist ning sealt saadud kontaktid ja tellimused on hooajale kena hoo sisse lükanud,” rõõmustab disainer.

Kristi Tammingu ökokuused kasvavad aadressil www.unika.ee.

KOOSdisain sihhib välisturge

Põhjamaise stiiliga kodutekstiili bränd KOOSdisain valmistab omanäolisi disainikooslusi, kasutades traditsioonilisi materjale, nagu lina ja puuvill, modernses võtmes. Tänavu osales ettevõtte PESA+ ekspordiprogrammis ning loodab peagi vallutada võõraid maid.

KOOSdisaini kaubamarki kandvate toodete kollektsiooni kuuluvad voodikatted, pleedid, padjakatted, käterätikud, saunalinad ja teised kodutekstiilid. Osahing KOOSSdisain juhatuse liige Anu Rajamäe ütleb, et programm PESA+ oli nende ettevõttele väga vajalik ja tuli õigel ajal.

„Olime jõudnud ettevõttega punkti, kus saime aru, et edasiseks arenguks peame vaatama välisturgude poole. Samas jäi teadmisest puudu – millises järjekorras ja mida teha?” räägib ta.

Rajamäe sõnul oli aga PESA+ kõik nende jaoks välja mõeldud ja ette valmistatud. „Programm algas loogiliselt ekspordiplaani koostamisest ning sundis läbi mõtlema, mida ja miks ekspordida. Järgmistes etappides andsid oma ala professionaalid nõu, kuidas seda teha,” kirjeldab Rajamäe. Programm lõppes Helsingis Habitare messi külastusega.

„Selleks ajaks olime juba kuus kuud mõelnud, oma tooteid ette valmistanud, sihtturgu uurinud, potentsiaalsete klientidega ühendust võtnud, oma reklaammaterjalidega ja messiboksi kujundamisega tegele- nud,” võtab sõnajärje üle KOOSdisaini juhatuse liige Kerly Kaljuste.

Mitmetes projektides

Kaljuste sõnul toetasid ekspordiplaani koostamist oma ala professionaalid, kelle käest oli võimalik nõu küsida ja kes andsid häid ideid. Habitare ajaks oligi huvitav vaadata, mis ja kuidas töötas.

Kaljuste ja Rajamäe on erinevates projektides osalenud praeguseks juba mitmeid kordi ja seda juba kooliajal.

„Oleme nimelt kursusekaaslased Eesti kunstiakadeemia tekstiilist,” valgustab Rajamäe. „See, et me oma koostöö mõned aastad tagasi KOOSdisaini nime all ametlikuks muutisime, oli lihtsalt loomulik asjade kulgu,” lisab Kaljuste.

PESA+ programmist otsusisid nad võtta maksimumi. „Olime igaks uueks kohtumiseks hästi ette valmistunud. Saime aru, et lihtsam on kohe õige inimese käest abi ja nõu küsida, kui pärast tunde omal käel arvuti taga guugeldades veeta,” märgib ta.

Rajamäe lisab, et Habitare messil tuli neile kasuks ka soome keele oskus vestlustasandil, see aitas luua esmase kontakti kliendiga.

„Saime hulganisti positiivset tagasisidet ja potentsiaalseid koostööpartnereid. Praegu tegeleme Habitarelt saadud kontaktidega ning töötame edasi,” lausub ta rõõmsa enesekindlusega.

KOOSdisaini kaubamarki kandvad esemed püüdsid messil külastajate pilke.

Viljandi pereettevõtte WOOLISH 1928 leivanumbriks on villased disainitooted

Woolish on 1928. aastal Viljandis asutatud pereettevõtte, mis disainib ja toodab Viljandis juba neljandat põlve pehmeid kudemid ning minimalistliku joonega kodusisustuskaupu. Leivanumbriks on villased pleedid, voodikatted, padjad, mütsid, mantlikesed ja kampsunid. Perspektiiviga laiendada välisturgudele osaletakse PESA+ ekspordiprogrammis, et koolitada end süvisi ekspordi vallas ja analüüsida toodete ekspordikõlblikkust.

Woolish 1928 kaubamärgi loojad soovivad pakkuda naturaalsest materjalist klassikalisi tooteid, mille puhul pööratakse suurt tähelepanu Eesti rõivakultuuri pärandile laiemalt.

„Põrname tähelepanu pisidetailidele, mis annavad valmistoodetele originaalsuse ja ajatruu olemuse,” märgib ettevõtte tegevjuht Eigo Siimu. Ta näeb perspektiivi viia ettevõtte toodang ka välisturgudele.

„Kui nüüd detailidesse minna, siis oli PESA+ projekti eesmärk

tegelikult *back to basics* ehk siis analüüsida, kas sul on üldse toode, mida ekspordida,” räägib Siimu ning täpsustab, et koolitusel käidi läbi tähtsamad nüansid, kuidas ja mil moel selline toode luua või siis ekspordikõlblikuks teha.

Olulisima ekspordiprogrammist saadud kasutegurina näeb Siimu ennekõike baasteadmiste ja prioriteetsete sammude üle kordamist.

„Ei ole midagi uut ses müügi- maailmas. Süsteemne ja sihhipä-

rane töö, mis peaks ning võiks tulemuseni viia,” nendib Siimu.

Projekt tipnes Habitare messiga, mille eesmärk oli avada uksed erinevatele eksporditur- gudele alustades Soomest ja lõpetades Hollandiga.

„Messil osalemisest oli meile väga palju kasu – esiteks saime hea kogemuse ja ka reaalseid uusi koostöökontakte, kellest kolmega oleme praeguseks ka koostööd alustanud,” näeb Siimu põhjust rõõmustada.

Foto: Aron Urb

„Nendel *start-up*’idel on võimalus teha midagi murrangulist – muuta viisi, kuidas me mõtleme, teeme ja loome avalikke teenu-seid,” sõnas Rasmus Wiinstedt Tscherning, Creative Business Cupi tegevjuht (vasakul).

Üleeuroopalise e-valitsemise *start-up*’ide võistluse eGovernance Solutions võitis PSII

Võistlused toimusid 6. oktoobril Euroopa Liidu ministrite e-valitsemise teemalisel konverentsil Kultuurikatlas. Finaalis osales viis meeskonda, kes esitlesid innovatiivseid lahendusi avalikele teenustele.

„E-valitsemise võistluse finaali toimub väga toredas kontekstis, Tallinnas toimuvast ministrite e-valitsuse konverentsil, kus on koos Euroopa digiministrid ja valdkonna tippspetsialistid. *Start-up*’id keskenduvad oma ärimudelites sageli erasektorile, mistõttu olen rõõmus, et saame noortelt idufirmadelt uusi ideid ka avaliku sektori jaoks,” ütles ettevõtlus- ja infotehnoloogiaminister Urve Palo auhinnatseremoonial.

Esimese koha saavutas *start-up* nimega PSII, mille platvorm Deepscan leiab avalikest registritest personaalset tundlikku informatsiooni. 2018. aasta mais hakkab kehtima EL-i seadus, mille kohaselt on inimesed enda kohta käivate andmete omanikud. Riigid aga ei tea, millised andmed millistes andmebaasides on, sest näiteks pilvepõhiselt võivad need olla jagatud ka kolmandatele osalistele. Seega oleks inimestel vaja kontrollida, kes omab nende kohta andmeid ja millised need on. Üleeuroopalise võistluse eGovernance Solutions võitja pakubki välja tarkvaralahenduse, kuidas selliseid andmeid tuvastada. Lahendusest saavad kasu nii riigid, eraettevõtted kui ka üksikisikud.

„Tegemist on ühe äärmiselt akuutse eurooplasi puudutava teemaga. Järgmisest aastast jõustub uus andmekaitse direktiiv ning see on reaalne tööriist, millega saavad valitsused inimesi veenda, et nende andmed on kaitstud,” kommenteerib võitjat žüriiliige Linnar Viik.

PSII-le järgnesid Statlab ja PublicJob.ro.

Kolm parimat võistkonda võtavad osa ka 16. novembril Kopenhagenis toimuvast Creative Business Cupi finaalist, et tutvustada oma ideid ja luua uusi rahvusvahelisi kontakte.

Creative Business Cup (CBC) on globaalne ettevõtluskonkurss, mida korraldatakse Taanis ning millega on liitunud 60 riiki üle maailma. Selle eesmärk on tõmmata tähelepanu loomemajandusele ja loovuse rakendamise olulisusele innovatsioonis.

CBC alavõistlust, konkurssi Creative Business eGovernance Solutions, korraldab Loov Eesti koostöös Põhjamaade ministrite nõukogu esindusega Eestis ning majandus- ja kommunikatsiooniministeeriumiga.

Projekti kaasfinantseerivad kultuuriministeerium ja Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus (EAS) Euroopa regionaalarengu fondist.

CLEVER – nutikad väikeriigid teevad koostööd

Eva Leemet,
LOOV EESTI TEGEVJUHT

Väikeriigid hoiavad kokku, olgu tegu siis globaalsete küsimuste lahendamise suurriikidega või uute majandusmudelite väljatöötamisega. Eesti ja Iisrael on nii mitmeski osas sarnased. Esimesena meenub, et mõlemad riigid asuvad *start-up*’ide edetabelite esireas – kõige rohkem *start-up*-ettevõtteid ühe elaniku kohta.

Nutikusest ja loovusest Iisrealis puudust ei ole.

Juba kaks aastat on viidud ellu Erasmus+ programmist toetatud projekti CLEVER.

Projekti eesmärk on loomemajanduse valdkonna arendamine Iisraelis. Kasusaajateks on kuus Iisraeli kõrgkooli, kes integreerivad oma ainekavadesse *creative leadership*’i (loova juhtimise) põhimõtteid.

Kokku on kogutud parimad praktikad Euroopast. Partnerid Ühendkuningriigist, Islandilt, Hollandist, Taanist ja Eestist on võtnud igaüks oma mentorluse alla ühe kõrgkooli. Programmi Loov Eesti juhendab Bezeleli kunstikool.

Bezeleli kõrgkool asub Jeruusalemmas, mis on üks kõige suuremate kultuurierinevustega piirkond maailmas. Siin pörkuvad usundid, kultuurid, aga ka piirid.

Foto: Loov Eesti

Iisraeli ülikoolides on kunsti- ja disainiõpetus väga heal tasemel, kuid napib ettevõtlusteadmisi.

Õhkkond on tõepoolest ärev. Kuid selles kontrastide linnas on palju noori, kes on oma kutsumuse loomevaldkonnas leidnud. Bezelelis õpitakse disaini, arhitektuuri jt loomeerialasid. Kool on pika ajaloo ja kooli lõpetajad on oma erialal tunnustatud tegijad.

Milles siis probleem?

Muidu ju polekski muret, kui kõiki kooli lõpetanud ootaksid töökohad. Küllap teame seda juba ka Ees-

tist, et naljalt keegi ei oota värsket kunstiülikooli lõpetanut ega paku töökohta kandikul.

Järjest enam tuleb just loomevaldkondades endale töökoht ise luua. Selleks aga, et ettevõtluses hakkama saada, on vaja end juba õpingute ajal ette valmistada.

Eestis oleme selle teemaga tegelenud alates 2007. aastast, kui hakati loomemajanduse valdkonda arendama ja loovisikutele ettevõtlusalaseid teadmisi jagama.

Peab tunnistama, et praeguseks on olukord päris hea. Teadlikkus ettevõtlusest on kasvanud, vähenenud on hirm oma disainitoote tiražeerimise ees. Enamik Eesti kunstiakadeemia lõpetanuteid on valmis ettevõtluses kätt proovima.

Iisraelis on kõik veel vastupidi. Ülikoolis pole ühtki ainet, mis annaks vastavat ettevalmistust. Tudengid, kes lõpetamise järel endid tööjõuturul leiavad, ei oskagi kusagilt alustada. Paljudele on sellises olukorras ainus väljapääs kõige lihtsamad tööd, nagu müüjad, koristajad, ettekandjad. Kuid milleks siis ülikooliharidus?

Projekti CLEVER abil jõutakse selleni, et igal koolil on oma programm, õppeaine või õppetööväliline tegevus, mis annab teadmisi, pakub kogemisrõõmu ning loob silla akadeemilise loomehariduse ja ettevõtluse vahele. Bezelelis on valmis akadeemilise hariduse ja ettevõtluse kohtumispaik, platvorm B-Space. Platvormil pakutavad teenused, korraldatavad üritused ja erinevad projektid annavad tudengitele, õppejõududele, vilistlastele, avalikule sektorile ning ettevõtjatele võimaluse arendada koostööd ja õppida üksteist tundma.

Veel terve aasta saame Bezeleli kõrgkooli tegemistele kaasa elada ja juba sel sügisel võime kohata EBS-is vahetusüliõpilasi Jeruusalemast.

Piirid ei ole takistuseks, kui ideed otsivad väljundit.

Gruusia loomemajandusel on oluline potentsiaal tulevikuks

Loomemajanduse arendamine Gruusias on alles algusjärgus. Valitsus on kokku pannud loomemajanduse strateegia ja tegevuskava, kuid konkreetsete sammudeni pole veel jõutud. Ühtlasi tunnetavad loomeinimesed ja nende organisatsioonid tugistruktuuride vajadust ning on avatud kõikvõimalikele nõuannetele. Ja Loov Eesti on valmis oma kogemusi jagama.

Sarnaselt teiste Euroopa riikide (sh Eesti) kogemusele loomemajanduse arendamisel puutub Gruusia kokku sarnaste probleemidega, mis olid aktuaalsed Eestis. Murekohaks on kultuurivaldkonna olukord ja vähene jätkusuutlikkus: vähe investeeritud, iganenud metodoloogiad, nõrk seos ettevõtluse ja ümbritsevate kogukondadega, turismpotentsiaali vähene kasutamine, madalad palgad, hariduse mittevastavus tegelikele vajadustele, madal teadlikkus, informatsiooni

Foto: Loov Eesti

Loov Eesti korraldab juba mitu aastat Creative Business Cupi võistluseks ettevalmistavat treeninglaagrit. Seekord osalesid lisaks Eesti, Läti ja Leedu võistlejatele ka parimad Gruusia meeskonnad.

(sh statistika) puudumine ning kõige eelneva tulemusena nõrk ettevõtlusaktiivsus kultuuri- ja loomevaldkondades. Praktiliselt puudub ka koostöö loomemajanduse ja teiste valdkondade ettevõtjate vahel.

Oma üritustel oleme aidanud Gruusia valitsuse, ettevõtete, organisatsioonide ja loomeinimeste esindajatel paremini mõista loomemajanduse sisu ning kasulikkust.

Kultuuri olulisus

„Rasketel aegadel on kultuur esimesena eelarvelise löögi all. Me ei aita kunstnikel paremini kunsti luua. Aitame kultuuril ühiskonnas tugevamat kohta saavutada ning uurime, kuidas loomemajandus aitab linnadel areneda ja atraktiivsemaks muutuda,” rääkis esimesel Gruusia Loomemajanduse Akadeemial esinedes Euroopa Liidu idapartnerluse kultuuri- ja loomemajandusprogrammi ekspert Rag-

nar Siil. „Peamine probleem on, et inimesed ei tea, mis kultuur on ja milline on selle roll tegelikult. Tahame näidata, et kultuur on oluline töökohtade loomises, majanduse arengus ja hariduses.”

Loomemajanduse Akadeemia Tbilisis, *hackathon* parimate ideede leidmiseks, TeamLab, rahvusvaheline loomemajanduse teemaline konverents, loome- ja IT-sektorit ühendav Loomemajanduse Akadeemia Tallinnas, õppeviisid, parimate avalike teenuste leidmisele suunatud eGovernance Solutionsi *hackathon* ja rahvusvaheline võistlus, Gruusia elvõõru nõustamine loomeettevõtete maailmameistrivõistlusteks ja treeninglaager Tallinnas – need on ainult mõned näited, kuidas loomemajanduse rolli selgitanud oleme.

Tegijate tagasiside on olnud meile innustav – tore on näha konkreetseid samme. Gruusia loomeettevõtjad osalevad Creative Business Cupil, Loov Gruusia korraldab kohalikele loomeettevõtjatele olulisi seminare ja koolitusi. Asutamisel on ka investorite klubi.

Loomemajanduse arendamine Gruusias jätkub ka järgmisel aastal. Projekti rahastab välisministeerium arengu- ja humanitaarabi vahenditest.

Foto: Eesti kooriühing

Eesti kooriühingu tegevjuht Kaie Tanner Eesti Raadio laste laulustuudio mudilaskooriga konverentsil esinemas.

„Sing Outside the Box” aitab leida uusi kuulajaid

Loov Euroopa alamprogrammist Kultuur toetust saanud projekt „Sing Outside the Box” viib Eesti kooriühingu abiga koorilaulu välja traditsioonilisest keskkonnast ning aitab leida koorimuusikale uut kuulajaskonda. Tegevused on suunatud nii koorilauljatele ja muusikutele kui ka teiste kunstilaste esindajatele ja muusikahuvilistele.

Tanneri sõnul ajendas projekti algatama asjaolu, et Eesti võitis Euroopa koorifestivali EUROPA CANTAT korraldamise õiguse 2018. aastal.

„Hakkasime arutama, mis võiks olla meie panus selle sündmuse formaadi arendamisel, mida uut ja põnevat välja pakuda ning kust leida vahendeid festivali rahastamiseks,” selgitab Eesti kooriühingu tegevjuht ja projekti koordinaator Kaie

Tanner. „Nii jõuti üheskoos Euroopa kooriühinguga „raamidest välja laulmiseni” ning kuna see idee meeldis nii asjaosalistele kui ka potentsiaalsetele partneritele, tekkis varsti huviliste meeskond, kes projekti kokku pani.”

Kooriühingud hakkasid projekti ette valmistama 2016. aasta kevadel, otsides oma ideede partnereid.

„Meeskond koosnes alguses Eesti kooriühingu ja Euroopa kooriühingu esindajatest, keda oli kokku kolm. Edasi kaasasime partneritena järgmised inimesed ning praeguseks on meid juba üheksa – Eestile lisaks üleeuroopaline organisatsioon peakorteriga Saksamaal ning Holland ja Soome,” räägib Tanner.

Projekti tervikuna juhib Yvelin Karu, koostööpartneritena toimivad Hollandi linna Utrechti kultuuriürituste korraldaja ZIMIHC, Euroopa kooriühing EUROPA

CANTAT ning Soome lauljate ja mängijate liit SuLaSoL.

Mis toimunud, mis ees

Praegu käibki festivali EUROPA CANTAT ettevalmistus ja osavõtjate registreerimine on kohe algamas.

Tanneri ütlust mööda on festivalil seitse erinevat õpituba, mis kombineerivad eri kunstiliike ja avardavad koorilaulu piire. Veel tutvustatakse uusi ideid dirigentide ja heliloojate programmis ning korraldatakse mitmeid kontserte ja *happening*'e. Festival ise toimub tuleval aastal 27. juulist 5. augustini Tallinnas ning selle kohta saab lähemat infot projekti kodulehelt www.ectallinn2018.ee.

Äsja lõppes „Sing Outside the Boxi” stardikonverents Tallinnas, mida korraldas Euroopa kooriühing koostöös Eesti kooriühinguga ning kus osales ühtekokku 90 inimest üle Euroopa. Konverents toimus riigikogus ja huvili-

sed saavad selle kohta infot Euroopa kooriühingu EUROPA CANTAT kodulehelt www.europeanchoralassociation.org ning Facebooki lehel.

Juulis aga toimus projekti „Sing Outside The Box” toel noortekoori EuroChoir esimene kokkutulek Hollandis, mis kätkes endas nii proove kui ka kontserte.

„Järgmisel suvel koguneb koor Soomes, annab seal kontserte ning tuleb esinema ka Tallinna festivalile. Koori juhatavad selle projekti raames Hollandi dirigent Maria van Nieukerken ja Soome dirigent Mikko Sidoroff,” lisab Tanner.

Järgmise aasta novembris korraldab Euroopa kooriühing koostöös Türgi kooriühinguga projekti kokkuvõtva konverentsi ja tulemuste esitlemise Türgis Kapadokias.

„Meie väike raamatukogu”

Raamatute lastele lähemale toomiseks on algatatud rahvusvaheline kirjandusprojekt, kus Eestist osaleb kirjastus Päike ja Pilv. Projekti eesmärk on tutvustada viie erineva maa lastekirjandust, -kirjanikke ja illustreerijaid, tõlkides projekti kaasatud raamatud osalejamaade keeltesse.

Kirjastuse Päike ja Pilv juhi Katrin Reinmaa sõnul on tegemist kirjandusprojektiga, mida on läbi viidud ka varem, kuid väiksema partnerite arvuga. Eesti kirjastus osaleb projektis esmakordselt. Projekti juhib Sloveenia kirjastus Sodobnost.

„Meie väike raamatukogu” on suunatud kahele vanusegrupile –

Projekti toel tõlgitakse ja antakse välja järgmised raamatud

- Peter Svetina „Imeline ring” (SLO)
- Majda Koren „Keeda mulle muinasjutt” (SLO)
- Mārtiņš Zutis „Avastus, mida polnud” (Läti)
- Przemysław Wechterowicz „Kallista mind, palun!” (Poola)
- Przemysław Wechterowicz „Muna või kana?” (Poola)
- Nendele lisandub meie oma raamat, Hilli Ranna „Süsimust ja lumivalge”, mille on illustreerinud Catherine Zarip.

nooremale ja vanemale. Päike ja Pilv osaleb nooremale, mis on mõeldud eelkooliealistele ja 1.–2. klassi lastele,” valgustab Reinmaa.

Iga osalejamaa keelde tõlgitakse neli kuni viis lasteraamatut.

Projekti partneriteks on Sodobnost, Poola kirjastus Ezop, Läti kirjastus Liels un Mazs ning

Päike ja Pilv.

„Kõik mainitud kirjastused tõlgivad ära valitud komplekti raamatuid. Kokku on neid kuus – kaks raamatut Poolast, kaks Sloveenist, üks Lätist ja üks meilt, Eestist,” kirjeldab Reinmaa.

Eestit esindab lasteraamat „Süsimust ja lumivalge”, mille

autor on Hilli Rand ning pildid on joonistanud Catherine Zarip.

Projekt kestab kaks aastat, millest esimese jooksul antakse kõikides osalevates maades välja kõik kuus raamatut, teisel aastal on aga kavas projekti ja raamatute tutvustamine ning töötubade läbiviimine koolides, lasteaedades ja raamatukogudes.

Eestisse oodatakse külalisautoriteid- ja illustreerijaid oma teoseid tutvustama 2019. aasta kevadel. Koostöös autoritega kõneldatakse ka projekti laiema eesmärkidest.

„Meie lastele tutvustatakse ühtekokku kuut raamatut – üks on kodumaine ning ülejäänud viis on tõlkeramatud Poolast, Sloveenist ja Lätist,” täpsustab Reinmaa.

Loov Euroopa alamprogramm Kultuur toetab kultuurikoostööd

Grete Kodi,
LOOV EUROOPA KULTUUR
TAOTLUSTE EKSPERT

Euroopa Komisjon on ellu kutsunud programmi Loov Euroopa, et toetada kultuuri, loomemajanduse ja meedia piiriülest ning valdkondadevahelist koostööd Euroopa ja selle naaberriikidega. Loov Euroopa alamprogrammi Kultuur eesmärk kõige üldisemalt on kultuuri- ja loomemajandusvaldkonna professionaalide ja loovisikute piiriülese koostöö soodustamine ning kirjanduslike tõlgete hulga suurendamine erinevatesse Euroopa keeltesse.

Kõikide toetusmeetmete põhiteemadeks on tegevusmudelid, digitaliseerimine ja publiku kaasamine. Regionaalselt osalevad programmis Euroopa Liidu (EL) liikmes- ja kandidaatriigid, lisaks Euroopa Majanduspiirkonna (EMP) ja EL-i naabusprogrammiga liitunud riigid, kuid koostööd saab teha üle maailma Jaapanist Ameerikani.

Toetusprogrammid

Alamprogrammis Kultuur on kolme liiki toetusprogramme: väiksemamahuline kultuurikoostööprogramm, suuremahuline kultuurikoostööprogramm ja kirjandustõlke. Sel aastal lisandus järgnevat kultuuripärandi aastat silmas pidades ka spetsiaalselt kultuuripärandi väärtustamisele suunatud taotlusvoor.

Kultuurikoostööprogramm on eestlaste hulgas olnud seni kõige populaarsem, kuna võimaldab kultuuri- ja loomemajandusvaldkonna piiriülest ning sektoritevahelist koostööd. See võib väljenduda ühiste näituste, kontsertide, etenduste, festivalide, residentuuride vms korraldamises. Eesmärgiks on kokku tuua inimesed, kelle ühistegevustest tekib sünergia, uued võimalikud koostegemised, uued koostöövõrgustikud ja laiem kasu.

Taotlusi saab esitada kahes kategoorias: suuremad (toetus kuni 2 miljonit eurot) ja väiksemad projektid (toetus kuni 200 000 eurot). Kultuurikoostööprojektidel on taotlusvoore aastaks üks ja sel korral on tähtaeg 18. jaanuaril 2018.

Tublid kirjastused

Hästi on läinud toetusprogrammis meie kirjastustel. Osaletud on nii juhtivpartnerina projekti eestvedamisel kui ka partnerina teiste Euroopa kirjastuste juhitud projektides, kus on oma tegevustes kasutatud ka digilahendusi. Kirjastustel on igal aastal võimalik taotleda kuni 10 000 eurot toetust kolmest kuni kümnest teosest koosneva komplekti tõlke- ja turundustegevuste katmiseks. Eriti oodatakse väikeriikide kirjandusteoste tõlkimist. Kirjandustõlgete taotlusvooru avanemist on oodata 2018. aasta kevadel.

2018. aasta on välja kuulutatud Euroopa kultuuripärandi aastana, mil soovitakse tähelepanu pöörata olemasoleva pärandi laiemalt kättesaadavaks tegemisele ja pärandile uute kasutusvõimaluste loomisele. Sel aastal kuulutati selleks välja ka eraldi kultuurikoostöö valdkonna taotlusvoor, mis on pühendatud Euroopa pärandile. Taotlusvooru tähtaeg on 22. november 2017 ning see keskendub Euroopa kultuuripärandi ja meie ühise ajaloo teadvustamisele, väärtustamisele, väärtuste jagamisele ning tugevdab ühtsesse Euroopasse kuulumise tunnet. Seega peaksid edukad projektid selles taotlusvoorus täitma neidsamu eesmärgi.

Väljakutsed

Senise kogemuse põhjal võib välja tuua mõningad põhjused, mida täitevagentuur on esile toonud nii mõnegi hea projekti rahastamata jätmisel. Näiteks vähene planeeritud töö publiku kaasamisega (ainuüksi teavitamisest ja info levitamisest ei piisa), regionaalne haare (ei piisa koostööst ainuüksi oma naabermaadega), projekti kirjelduse mitte vastamine programmi eesmärkidele ja prioriteetidele, projekti partnerite kohta puuduliku info esitamine ning viimaks, nõrk kommunikatsioonitegevus toetusprogrammi nähtavuse tagamiseks.

Edukad taotlejad

Olgugi et konkurents on tihe, on Eesti taotlejatel hästi läinud. Sel aastal rahastati seitset projekti, kus Eesti osales partnerina. Ühel korral oli Eesti edukas juhtivpartnerina. Kokku saavad Eesti organisatsioonid Loov Euroopast toetust **305 475 eurot ja taotlemise edukusprotsent oli 36,84%**

Lähemalt saate iga toetatud projekti kohta lugeda ajalehe järgmistel lehekülgedel.

Edukat taotlemist ja inspireerivat ühistööd välispartneritega!

„Keychange” edendab naiste rolli Euroopa muusikaväljal

Loov Euroopa toetatud ja Suurbritannia muusikaorganisatsiooni PRS juhitud rahvusvahelise koostööprojekti „Keychange” eesmärk on luua uusi rahvusvahelisi esinemis-, koostöö- ja koolituse väljundeid naisartistidele ja naissoost muusikavaldkonna uuendajatele, kes on valmis uutele turgudele sisenema.

Projekti pikaajaliseks sihiks on Euroopa muusikatööstuse *status quo* muutmine, kiirendades naiste artistliku ja majandusliku väärtuse tõusu.

Eestist valiti projektis osalema kümme artisti ja muusikavaldkonna spetsialisti: Hannaliisa Uusma ja Brigitta Davidjantsi postromantiline elektroonikaduo **HUNT**, džassi ja nüüdismuusika radadel kulgev **Kirke Karja Quartet**, folgiuuendaja **Mari Kalkun**, laulja-laulukirjutaja **Grete Paia** ja noor räpiduo **HOAX**. Eesti muusikavaldkonna professionaale mäenedžeridest muusikakriitikuteni esindavad **Liisi Voolaid**, **Thea Lillepalu**, **Merli Antsmäa**, **Natalie Mets** ja **Silvia Urgas**, toetades vastavaid rahvusvahelisi koostöid.

„Keychange”i fookussündmused leiavad aset 2018. aasta 2.–8. aprillini toimival festivalil Tallinn Music Week ning sama aasta novembris Hispaania festivalil BIME. Projekti finaaliüritus toimub 2019. aastal Brüsselis Euroopa Parlamendis, kus projekti partnerid esitlevad ühist „muutuste manifesti”.

Kümnele Eesti esindajale lisaks osalevad projektis „Keychange” Rootsi, Hispaania, Islandi, Saksamaa ja Suurbritannia naisartistid ja naissoost muusikavaldkonna spetsialistid. Kõikidele projekti valituile võimaldatakse kahe aasta jooksul esinemisi ja osalusi Euroopa ning Kanada esitlusfestivalidel, loovlaborites ja spetsiaalsetes koolitusprogrammides.

Projekti „Keychange” partneriteks on Euroopa ja Kanada muusikatööstuse festivalid Tallinn Music Week (Eesti), Iceland Airwaves (Island), BIME (Hispaania), Reeperbahn festival (Saksamaa), The Great Escape (Suurbritannia), Way out West / MusickCentrum (Rootsi) ja Mutek (Kanada) ning osalejariikide muusika ekspordi- ja arenduskontorid, sealhulgas Music Estonia. Projekti toetavad ka Spotify ja Islandi esitajate ühing STEF.

Foto: Labora
Projekti üks meeskonnaliikmeid oli Jaan Manitski. Tehtud tööd avasid kunstnikud ka näituse.

Lahemaa rannakülade kohavaimu otsides

14.–18. augustil toimusid Viinistu kunstimuuseumis rahvusvahelise kunstiprojekti „Areas of Inspiration” töötoad „Genius loci. Lahemaa. Viinistu”. Kunstnikud maali, fotograafia ja skulptuuri alal püüdsid tabada 21. sajandi alguse Lahemaa rannakülade kohavaimu, kasutades erinevaid individuaalseid väljendusvahendeid.

„Projekti idee tuli varem Viinistul toimunud kunstiklassidest ja rahvusvaheliste partnerite ettepanekul,” ütles projekti koordinaator Ave Paulus.

Projekti meeskond koosnes kuuest liikmest: Jaan Manitski, Ave Paulus, Marek Press, Signe Kivi, Teet Veispak ja Toomas Tuul. „Mõte

teha Viinistul kunstiprojekt tuli koos Viinistu kunstimuuseumi omaniku Jaan Manitskiga möödunud aasta sügisel. Kunagi toimus meil koos Tiit Pääsukesega Mohni kunstiolenäär ning Tiit ütles, et see ei tohiks viimaseks jääda. Selle ürituse korraldamisel tulid appi suurepäraseid kuraatorid Signe Kivi maalikunsti, Toomas Tuul fotograafias ning Otso Kantokorpi ja Teet Veispak skulptuuris,” jätkab Paulus.

Maalisektsioonis osalesid kunstnikud Eestist, Lätist, Soomest, Ukrainast, Venemaalt, Slovakkias ja Tšehhist: Mariia Antoniak, Jan Botek, Kalju Kivi, Signe Kivi, Anna Litvinova, Lyljan Meister, Jiří Miškeřík, Heikki Paakanen, Tiit Pääsuke, Egils Rozenbergs, Aleksei Shebolaev, Emil Urbel,

Yulia Yegorova. Kuraatoriks oli Signe Kivi.

Fotograafidest osalesid Arne Ader, Kaido Haagen, Vít Hrdoušek, Jarek Jõepera, Kaupo Kikkas, Heiko Kruusi, Ingmar Muusikus, Tõnu Noorits, Kaari Saarma, Urmas Tartes, Andres Toodo, Toomas Tuul. Neid kureeris Toomas Tuul.

Skulptuuri jäädvustasid Lahemaa kohavaimu Art Allmägi, Anssi Asitonni, Antti Keitilä, Pekka Nevalainen, Jüri Ojaver, Matti Peltokangas, Karol Piovarcy, Paul Rodgers, Jaan Toomik; kuraatoriteks Otso Kantokorpi ja Teet Veispak.

Mitu näitust

„Reedel, kunstiprojekti viimasel päeval, avasid kunstnikud näituse. Kunstimuuseumi saalis tutvusta-

sid autorid oma maale, muuseumi ümbruses oli skulptuuride – nii efemeersete kui ka ajahambale vastupidavamate – avamine,” räägib Paulus. Lahemaa külaelust sündinud fotode näituse avamine toimus septembri lõpus Balti jaama ootesaalis Ökomässul ning seejärel Viinistu kunstimuuseumis.

Viinistu kunstimuuseumi ja rannarestorani ümbruses avatud näitusel sai Pauluse sõnutsi kuraatoritelt enim kiita Kuusalu valla skulptori Art Allmägi teos „Valget laeva oodates”. Teiste teoste hulgas olid Tuuli Saarekase kipsi valatud munarestid „Jäätmejaam”, interaktiivsed „Lutsukiivid” Antti Keitilält, Jaan Toomiku kompositsioon hukkunud kala-mehe auks, Paul Rodgersi „Directive2004/83/EC” rannal ja Jüri Ojaveri suurteos „Vaadata ikka võib”.

Fotoekspeditsioonil käisid 12 Eesti tippfotograafi jäädvustamas nii-öelda Lahemaa vaimu – loodust, inimesi, külaelu. Urmas Tartes otsis elu puidus, Arne Ader karjamaid, loomi ja inimesi, Kaupo Kikkas portreeteris Lahemaa inimesi, Kaido Haagen pildistas veealust maailma. 12 fotograafi tööd said trükkivalmis septembri algul ning neid presenteeriti Tallinnas Balti jaamas Ökomässul.

Üritus on osa Euroopa Liidu programmi Loov Euroopa rahastusel toimuvast rahvusvahelisest projektist „Areas of Inspiration”, mille lõpukonverents toimub 2019. aastal samuti Viinistul. Projekti peapartner on Slovakkias, partnereid on ka Austriast, Itaaliast, Slovakkias, Tšehhist, Ukrainast. Kahe aasta jooksul toimub erinevates partnerriikides kunstitöötubasid, seminare, konverentse, kuhu on palutud ka Eesti osalejad.

„Creative Makers” loob lastele võimaluse ise kõrgtrükki proovida

Loov Euroopa alamprogrammist Kultuur toetatud projekti „Creative Makers” peamine motiiv on uuendada traditsioonilist käsitöövaldkonda – kõrgtrükki ja printimist – ning luua lastele võimalus koostöölaboris ka ise kätt proovida.

Osaühing Tallinna Paberikoda kaubamärgiga LABORa on partner projektis „Creative Makers”, mille abil rajatud koostöölaborid kujutavad endast kindla otstarbega ruume, kus nii lastel, koolidel kui ka peredel on võimalus osaleda erinevates töötubades, mis kombineerivad kõrgtrüki ja trükkimise põhitõdesid digitaalsetega.

Projekti koordinaatori Veronika Váňová sõnul jaotub projekt nelja ossa: esiteks rahvusvaheli-

Foto: Labora
Labora soov on, et kõrgtrüki, kalligraafia ja paberivalmistamise traditsioon jätkuaks ning areneks.

sed töötoad Fablabide koostöömiseks, teiseks Fablabide koostöomine ja avamine, kolmandaks kommunikatsioon ja tulemuste levitamine ning neljandaks juhtimine, koordineerimine ja hindamine. Ühtekokku kestab projekt poolteist aastat. Täpne ajakava jaotub perioodile september 2017 kuni veebruar 2019. Labora tiimist osaleb selles viis inimest.

Tegevused on suunatud kahele sihtgrupile: koolilapsed vanuses 6–11 aastat ning pered, kus lastel on vanust 3–11 aastat. Ühtekokku luuakse neli Fablabi kõikide projektipartnerite maa-

des. „Koostöölaborid saavad olema varustatud tänapäevaseima digitaalprinti tehnoloogiaga. Nii saab igaüks võimaluse

tulla ja teha teoks mõni oma unistustest, näiteks oma uudest tootest, ilma et peaks soetama selleks puhuks kallist tehnoloogiat. Lapsed saavad aga tunnetuse printimismaailma võludest,” avab projekti juht Veronika Váňová.

Projektis osalevad peale Labora veel The National Print Museum (Dublin, Iirimaa), lastemuuseum Explora (Rooma, Itaalia) ja Neapolis (Villanova, Hispaania).

Ettevalmistus käib

Veronika Váňová sõnul said nad nimetatud projekti osaliseks tänu Explora algatatud partnerite otsingule.

„Projekti sisu ja motiivid haa- kuvad täielikult Labora eesmärgidega – soovime jagada oma tead-

misi sellest, milles oleme eksperdid,” lausub Váňová. „Soovime, et kõrgtrüki, kuid ka kalligraafia ja paberivalmistamise traditsioon jätkuaks ning areneks. See on aga saavutatav üksnes nende tegevuste praktiseerimisega meie enda poolt, õpetades seda ka teistele ja populariseerides valdkonda avalikkuse ees.”

Veronika Váňová sõnul on projekt just alanud ning praegu toimuvad kohtumised töötubade osas kõikide projektipartnerite juures, et koguda sisendit alustamiseks. „Saadud info pinnalt arendame välja tegevused töötubade jaoks ja Fablabide kontseptsioonid, mis on kavas avada 2018. aasta lõpus,” lausub ta.

Kõik tegevused saavad projekti vältel olema tasuta.

Maksutagastuse hinda küsi filmi- ja teletootjatel

Edith Sepp,
EESTI FILMI INSTITUUDI JUHT

Maksutagastus (*cash rebate*) on Angloameerika riikides juba väga pikka aega kasutusel olnud meetod, kuidas meelitada klienti enda juurde kaup ostma. Tegu on ostujärgse rahatagastusega.

Enamiku Euroopa Liidu ning paljude Põhja- ja Lõuna-Ameerika riikide filmitööstus on nimetatud põhimõtet juurutanud aastakümneid kui üht tõhusamat rahalist hooba välismaise või piirkonnäälise kliendi kohalemeelitamiseks. Oma olemuselt on tegemist lihtsa mehhanismiga, mis näeb enamasti ette otseinvesteeringuid kohaliku filmitööstusse. Riigid

teevad välismaistele tootjatele enamasti 20 kuni 25, mõnedel juhtudel, nagu Eesti puhul, ka kuni 30 (ja harva enamgi) protsendi ulatuses tagasimakseid.

Eesti filmiringkonnad soovivad juba ammu oma välismaa kolleegide eeskujul maksutagastust kasutusele võtta, ent see jäi pikalt poliitilise tahte ja muude, sealhulgas liigselt ettevaatlike põhjuste taha. Ent lõpuks suutsid filmitegijad poliitikuid veenda – hea asi tuleb ka oma kodus kasutusele võtta. Nii arendatigi rahvusvahelise kogemusele tuginedes välja filmide ja telesarjade tootmiseks ning järeltootmiseks mõeldud toetuskava nimega „Film Estonia“.

Toob hästi sisse

Õnneks on pilootprojekt praeguseks end rohkem kui tõestanud ja maksutagastus toonud Eestisse ühe välja käidud euro eest sisse üle seitsme euro. Programmi haldava Eesti Filmi Instituudi ja väliskspertide prognooside kohaselt võib tagasimaksekava lähiaastatel tunduvalt suureneada. Seda põhjusel, et tegemist on ühe äärmiselt efektiivse vaalaga Eesti filmitööstuse kestlikkuse tagamisel nii suurstudiodo valmimise kui ka Eesti filmitegijate töö kvaliteedi üldise kasvu kõrval.

2016. aastal oma elukäiku alustanud programmi eesmärk on eeskätt tuua partneritena kokku välismaist ja kohaliku kogemust, millest tõuseks koostöö ja avatuse kaudu kasu kõigile osalistele. Filmid valmisksid Eesti looduse, muude võttopaegade, loomingulise talendi või võttoptehnilise meeskonna osalusel, mis aitab arendada kodumaist käsitöökust. Eestisse saabuv välisraha annab otsesõnu öeldes Eesti filmitegijatele nii leiba kui ka vajalikku kvaliteetpraktikat.

Otsesele filmitööstust puudutavale (rahalisele) kasule lisaks annab maksutagastuskava kaudse tuluteenimise võimaluse paljudele filmitegemisega seotud valdkondadele, näiteks rendi- ja majutustetevõtetele, *catering*'ile, transpordile ja logistikale, turvateenistusele jne.

Uueks väikeseks filmi- ja teleriiigiks

Need projektid, mis saavad endale tootmiseks või järeltootmiseks riiklikust programmist maksutagastust taotleda, on täispikad mängu- ja animafilmid, lühianimafilmid, animasarjad, kvaliteettelesarjad ja dokumentaalfilmid. Riik võib toetusena tagasi maksta kuni 30 protsenti Eesti tootmisetapi abikõlblikest kulutustest, kusjuu-

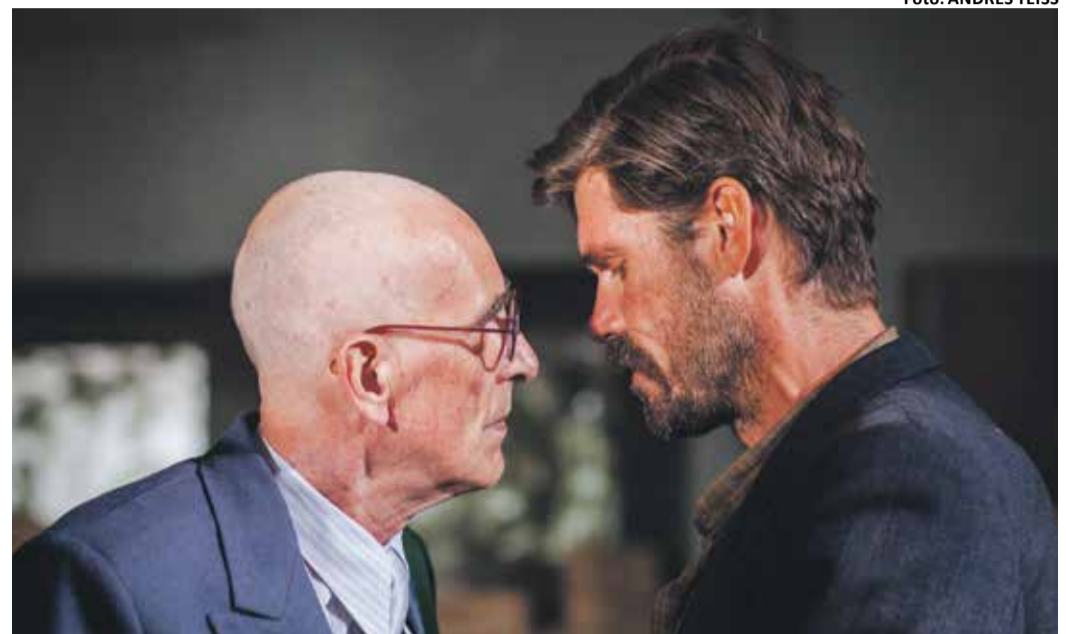

Foto: ANDRES TEISS

Seni suurim maksutagastuse projekt „Igitsee“ hakkab Eesti kinodes jooksmas selle aasta detsembris.

res toetuse täpne suurus sõltub ka kohaliku loomingulise personali kaasamisest projektis.

Pilootprojekti eelarve väljamakseteks oli 502 393 eurot, mis jagunes kahe projekti vahel. Neist suurem on Soome mängufilm „Igitsee“ koodeelarvega veidi üle kolme miljoni euro, millest otsustasid tootjad Eestisse investeerida üle 1,53 miljoni euro. 2017. aastal

kerkis toetuskava maht miljoni euron, järgmisel aastal on eesmärk suurendada tagasimaksete eelarvet kahe miljoni euron.

Eesti on oma kuni 30-protsendise maksutagastuskavaga julgemate riikide seas, kuna eesmärk on ajapikku ehitada üles usaldusväärsele tuginev kliendivõrgustik. See aitaks muuta Eesti nii tehnilise võimekuse kui ka loomingulise

talendi arengu kaudu uueks väikeseks filmi- ja teleriiigiks. Kõik võimalused selleks on meil peagi olemas, tuleb ainult suurelt unistada ja oma unistused ka ellu viia!

Teavet kultuuriministeeriumi rahastatava ja Eesti Filmi Instituudi hallatava programmi kohta saab kodulehelt www.filmestonia.ee.

Lastele ja noortele suunatud kultuuriprojekt liidab kolme maa džässihuvilised

Sügisest algav rahvusvaheline projekt „Kids Can“ toob kokku kolm organisatsiooni: festivali Jazzkaar Eestist, JazzDanmarki Taanist ja džässiklubi Hot Club Portugalist.

„Projekti jooksul reisivad nende riikide noored muusikatalendid ja meediahuvilised partnerriikides, õppides mentorite käe all üksteiselt ning olles samal ajal eeskujuks omaealistele,“ avaldab projekti sinne koordinaator, festivali Jazzkaar peakorraldaja Merli Antsmaa. Tema sõnul on projekti „Kids Can“ eesmärk tõestada, et lapsed on võimelised esinema ka omaealistele.

„Sellisel juhul näeb noor publik neid omaette eeskujuna ja inspireerib neid muusikat õppima,“ põhjendab Antsmaa.

Projektis osaleb kolm gruppi noori muusikuid ja meediahuvilisi.

Foto: Elise Ader

Vahetunnis eakaaslastele esinedes õnnestub koolivendi ja -õdesid ehk džässi juurde meelitada.

Kolme aasta jooksul saavad nad end töötubade ja kohtumiste kaudu arendada. Noored, kes on huvitatud ajakirjandusest, fotograafiast ja uuest meediast, saavad kogemuse kajastada kont-

serte ning projekti olemust.

„Ühes grupis osaleb viis andekat muusikut vanuses 9–14, kaks meediahuvilist vanuses 12–17 ning lisaks on igast riigist juhendamas mentorid. Esimene mentor Eestist

on trummar Ahto Abner, kes on hinnatud pedagoog ja ansamblikaaslane,“ ütleb Antsmaa.

Jazzkaare meeskond peab noore publiku kaasamist äärmiselt oluliseks – igal aastal pannakse rõhku perekontsertidele, kaasatakse noori muusikuid linna-ruumiprojektis, minnakse kooli esinema ning pakutakse mitmekülgset muusikat ja tegevusi tasuta kontsertide päeval.

„Uus koostööprojekt avab uue külje ja teised võimalused noorte muusikatalentide arendamiseks ning ka noorte džässi juurde toomiseks. Lisaks rõõmub noorte ajakirjanike ja meediahuviliste kaasamine projekti. Uue ja noore publiku kaasamine on oluline teema džässis, kuid ka muusikas ja kultuuris üldiselt,“ on Antsmaal põhjust heameelt tunda.

Esimene „Kids Cani“ kohtumine toimub kevadel Jazzkaarel, 2018. aastal.

Hansatee projekt viib muusikalisele rännakule

Hansatee projekt tegeleb kultuurivahetusega, koostades kaheksas Hansa Liidu riigis XVI–XVII sajandil loodud muusikast programmi. Kujundlik reis läbi mineviku uurib Euroopa kultuurilisi erinevusi ja sarnasusi ning saab jätku ka reaalse teekonnana – kontserttuuri käigus antakse seitsmes riigis, endistes Hansa Liidu linnades, kaheksa kontserti. Programmi panevad kokku ja esitavad kaks projekti partnerit – Leedu ja Austria varase muusika ansambli Canto Fiorito ja Musica Antiqua Salzburg, kes on pühendunud muusikalise pärandi uurimisele ja autentsele esitusele.

Projektiga soovitakse suurendada ka varase muusika kuulajakonda. Erilist tähelepanu pööratakse lastele ja noortele, kaasates neid loomeprotsessi, muusika digitaliseerimise ja selle levitamise innovatiivsete vormide leidmisesse.

OÜ EPR loob muusika kuulamiseks nutitelefoniga äpi. Samuti tehakse koos lastega hansalinnadest videod, mida näidatakse kontsertidel.

Enne kontserte kohtub tuuri kunstiline juht kohalikes koolides noortega, tutvustab multimeedia presentatsiooni ja muusikaliste etteastete abil hansalinnade ajalugu ning kultuuri. Muusikud viivad ootamatutes avalikes kohtades läbi *flashmob*'e, kaasates sel moel laiemat publikut ja luues atraktiivseid videoid sotsiaalmeedias levitamiseks. Muusikatudengitele pakutakse võimalust osaleda avalikes proovides ning varajase muusika töötubades.

15 aastat filme Euroopa rahaga

Anu Ernits
LOOV EUROOPA
MEDIA EESTI JUHT

Eesti liitus MEDIA programmiga 2002. aastal – neli aastat enne, kui liituti Euroopa Liiduga. Sama aasta augustis loodi Eesti Filmi Instituudi (toonase Eesti Filmi Sihtasutuse) kontorisse MEDIA Deski infolaud ja filmivaldkonna rahakraanid Euroopast keerati lahti. Meile oli see suur samm tundmatusse – ootused olid suured, Brüsseliga asjaajamine ja bürokraatia tekitasid samas omajagu ebakindlust ning segadust. Milline on see teekond olnud ja mida endaga kaasa toonud?

15 aastaga on jagatud filmivaldkonnale toetusi ligi kuue miljoni euro eest, iga-aastased toetussummad on kasvanud 300 000 eurolt tasapisi 400 000 euro peale – see on ka heas mõttes lagi, kuna väga väikesel Eesti filmitööstusel ei ole suuremaks mahuks lihtsalt võimekust. Peale rahasummade on sama oluline kõik mõõtmatu – filmitegijatel tekkisid märksa paremad võimalused osaleda filmiturgudel, koolitustel ja festivalidel. Sõlmiti professionaalseid tutvusi, oli võimalik palju õppida ja luua pinnas rahvusvahelisteks filmiprojektideks.

Kuidas jagada võrdsemalt?

Veidi ebaseaduslikult tuli algusaastatel see, et suure osa MEDIA programmi iga-aastasest eelarvest võtavad endale suured vana Euroopa riigid, kuna nende filmitööstus on lihtsalt oluliselt võimsam. Selgus ka, et programmis on mitmeid toetuskeeme, kuhu Eesti filmitegijatel ei saagi kunagi asja olema, näiteks rahvusvaheliste müügiagentide toetuskeem või kaastootmisfondide toetus. Aastatega on Euroopa Komisjon proovinud teha parandusi, mis võrdsustaksid kohtlemist ja teeksid väikeriikide ligipääsu rahastusele lihtsamaks, kuid suuri muutusi pole see toonud. Ka tulevikus saab olema MEDIA programmile suur väljakutse see, kuidas jagada võrdse-

malt ja ausamalt olemasolevaid ressursse.

On aga mitmeid toetuskeeme, millest kasusaamine on märgatav ja silmnähtav. Pimedate Ööde filmifestival on MEDIA toetusraha saajate nimekirjas päris algusest, 2003. aastast, kusjuures eraldatav toetus on pidevalt kasvanud – 20 000 eurost kuni 75 000 euroni 2016. aastal. Sama käib filmiturgude toetuse kohta – Ida-Euroopa suurim mängufilmide kaastootmisturg Baltic Event on MEDIA toetust saanud alates 2002. aastast ning kasvatanud toetussummat 20 000 eurost kuni 80 000 euroni 2016. aastal.

Kolm-neli projekti aastas

MEDIA toetab ka spetsiifiliselt filme, andes välja arendustoetust filmiprojektidele. Päris esimene MEDIA rahastuse saanud filmiprojekt Eestist oli Nukufilmi animasari „Mirjam“, mille esimene osa „Mirjami Jõulupäkapikk“ (režissöör Mait Laas) esilinastus 2003. aastal. Filmiprojektide arendustoetus muutus sellest peale üha olulisemaks. Toetusi eraldati aastas kolme- neljale Eesti filmiprojektile, ja nii on see praeguseeni. MEDIA rahastuse on saanud enamasti ambitsioonikamad projektid, millel on kõrgem kunstiline tase ning rahvusvahelise levi potentsiaal. Selle 15 aasta jooksul on esilinastunud ja end kultuurimällu kinnistanud ligi poolsada MEDIA rahastatud kodumaist filmi, nende hulgas „Supilinna Salaselts“, „Deemonid“, „Teesklejad“, „Eestlanna Pariisis“, „Mina olin siin“, „Lotte ja kuukivi saladus“, „Leitujateküla Lotte“ jt; dokumentaalfilmid „Kul-

Animasari „Mirjam“ oli päris esimene MEDIA rahastuse saanud Eesti filmiprojekt.

Foto: Priit Grepp © Amrion

MEDIA arendustoetus eraldati Amrion OÜ filmiprojektile „Seltsimees laps“, mis esilinastub 2018. aasta kevadel.

laketrajad“, „Tuvid“, „Moest väljas“, „Jeesus elab Siberis“, „Varessaare venelased“, „Vähemusolümpia“ jt.

Muidu Euroopa filme ei näekski

MEDIA kinolevitoetus on meie väikelevitajatele äärmiselt oluline, et kinokavades püsiks mitmekesisus ja levitegevus sealjuures ära tasuks. Meenutagem, et enne MEDIA programmiga liitumist, 2000. aastate algul, ei olnud Eesti kinodes üldse võimalik Euroopa filme vaadata. Selle ajaga on arenenud loomulikult palju ka riiklik rahastamissüs-

teem, filminäitamise tehnoloogiad ja kogu kinovõrgustik. Sellegipoolest ei oleks meil kinokavades MEDIA toetuseta peaaegu üldse Euroopa filme, kuna siis ei tasuks see ettevõtmine ennast pikas plaanis lihtsalt ära.

Kinolevi firmadest on kõige staažikam ja järjepidevam Estinifilm OÜ, kes levitab filme juba alates 2002. aastast ning toob MEDIA programmi toel kinopubliku ette aasta jooksul keskmiselt neli-viis Euroopa filmi. Nead on maale toonud hulgaliselt lastefilme „Muumioru lugudest“, „Pipi Pikksukani“. Kuid ka surematuid šedöövreid, näiteks Lars von Trieri filmid.

MEDIA alamprogrammi toetuskeemid

Tootmiseelne periood

- Arendustoetus filmiprojektidele (üksikprojektid ja paketid)
- Arendustoetus mängudele
- Koolitus
- Filmiturud

Tootmine

- Kaastootmisfondide toetus
- TV-levi

Tootmisjärgne periood

- Kinolevi toetused levitajatele (selektiivne ja automaatne)
- Müügiagentid
- Kinovõrgustikud
- Filmifestivalid

Võib-olla on 15 aastat hiljem just paras aeg tibusid üle lugeda. Nüüd sai seda tehtud. MEDIA programmi kohalolek kohalikus filmivaldkonnas on heas mõttes igapäevane ja iseenesestmõistetav rutiin. Võib küll öelda, et suures osas tänu MEDIAle on meie filmitööstus rahvusvahelisem ja konkurentsivõimelisem kui varem. Kõige selle kiiduväärse keskel peab aga tõdema ka mõningast paratamatust, et programm on disainitud siiski suurte Euroopa riikide vajadusi silmas pidades ja väga mitmed toetuskeemid ei saa olema meie käeulatuses mitte kunagi.